

MAGYAR-HOLLAND ISZEMLE

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP

MEGJELENIK HAVONTA

Előfizetési ár:

Negyedévre 2000 korona

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VIDOR MARCEL

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, VIII, ÜLLŐI-UT 4.

TELEFONSZÁM: JÓZSEF 98—61.

Levél a csend városából

Hága . . .

Rovom az utakat a nagy csodálkozások kicsi országának artisztikus és arisztokratikus színezetű fővárosában. Bátran a csend városának is nevezhetném ezt a világhíres, miniatűr metropolist, hol palotát emeltek az örök emberi utópiás ideálnak: a Békének, és ahonnan ennek jegyében annyi szent eszme és gondolat indult a nagyvilágba, krisztusi Golgota-utra.

Harmónikusan kedves és arányaiban: világvárosi képet mutat. És mégis: a csend városa. Lüktető és eleven az élet benne. És mégsem lehet megszabadulni attól a benyomástól, hogy: a békés csendé ez a város. Egy erősen fejlett, civilizált állam központja, nem álmos, nem kihalt, nem néptelen. Sőt! A gyalogjáró minden lépése autókba, motorbiciklikbe, kerékpárokba, kocsikba, társzekerekbe, ember-tolta kétkerekű talyigákba, ugynevezett: karnikba botlik, — tizezrével hullámszik az utcákon a nép, esőben, télben fagyban, olvadó és olvasztó nyárban egyaránt. És mégis! . . .

. . . Valahogy: halkabb a villamosok csendje, — az emberek nevetése és minden. Nem holmi rögeszmés elképzelés köt ehhez a megállapításhoz. Nem! Így van! Ártatlan, naiv, csendes, csodálkozó nép lakja. Akiknél halk minden emberi indulat megnyilvánulása. Kereskedelmileg és gazdaságilag: nem főváros S'Gravenhage. Ezt a szerepet Amsterdam és Rotterdam vállalták — és Utrecht osztozkodik még benne.

Ez a város a királyi családé. A diplomáciai testületé és a parlamenté, kormányé. Lehiggadt, komoly, megállapodott, minden hajszás megnyilvánulástól távol élő embereké. Akik diszkrét és határozott modorukat rányomták a város minden polgárára.

A holland nép általában: csodálatosan fegyel-

mezett. Minden városban. Mindenütt ősi, senki által nem negligálható törvény: az elsőnek érkezetté az elsőség. Üzletbe még vásárolni: rád sem néznek, amíg az előtted érkezettet ki nem szolgálták, bármilyen jó és régi vevő légy is. Valahol sokan vannak? Minden irányítás nélkül, önként sorba áll a holland az érkezés sorrendjében. És nem türelmetlenkedik, lázong, nem csinál botrányt, patáliát. Ha valaki — idegen! — erőszakoskodnék, gunyos mosollyal félreáll. Olyan mosollyal, olyan előzékenységgel, amely a rendzavarót jobban sérti a pofonnál. Nos, ennek a mindenütt egyformán ilyen fegyelmezett népnek is elitje: a hágai. Ezért lehet világvárosi mívolta dacára is: a csendé, a békés harmóniáé.

A holland nép temperamentuma is északi. Hideg, nyugodt, komoly.

. . . Mondom, rovom az utakat a nagy csodálkozások kicsi országának fővárosában. Ennek a mi számunkra elképesztő civilizált rendnek testvérét: a kulturát keresem.

Hm. Hiába kutatok: e téren nem mutatkozik hasonló jelenség. Iskolás-kultúra, gyermekcipős jelenség akad elég. A kereskedések kiszolgáló személyzetének írása olyan, mint nálunk a tanároké. Pedáns, komoly, szép és helyes. Még az inasoké is. Minden utcasarkon iskola áll. Kényelmes, világos tantermekkel, jól, mondhatnám: busásan fizetett tanerőkkel. (Egy tanító fizetése heti 50—60 hollandi forint, a tanáré 70—100 forint. A rendőré: 40—50). Egyeteme van Hollandiának: Amsterdamban, Groningenben, Utrechtben, Leidenben, műegyeteme Delftben. Kereskedelmi és egyéb főiskolája: minden városban. Gimnáziuma ugyszólván minden községben.

De tovább? Nincs. Szintársulat, színház: alig kettő. Ez játszik aztán felváltva itt és ott. Zsurnalisztikája száraz, túl tárgyilagos. Irodalma: francia, német, angol hatás alatt álló: naiv és prüd.

A holland nép az angolhoz hasonlóan konzervatív. De: erkölcsben a világ minden népén tultesz.

Nyelve tulságosan differenciálódott. Ezért nem is igyekeznek fejleszteni, tisztítani a nyelvet, tulságos erőfeszítéssel. Ez a tény adja magyarázatát annak, hogy Hollandiában különösen a zenei kultúra fejlett. Az sem az egész vonalon, — az opera nem. De annál inkább a szimfonikus zene. Ilyen zenekar minden nagyobb városban akad és egy-egy Konzerthaus, a zenei kultúra ápolására.

A nyelvi kulturális megnyilatkozás pedig önként elveszti életszükségleti jellegét ott, ahol a lakosság kilencven százaléka ismeri a három hatalmas nyelvet, melynek középebe ékelődött: az angolt, németet és franciát. A holland lakosságnak tulnyomó része pedig ismeri ezt a három nyelvet.

Végül meg kell említenem még, hogy: hiába szárazak, kissé unalmasak, szintelenek a holland lapok: olvasóik jócskán vannak. Minden holland család olvas és előfizetéses olvasója legalább két ujságnak. És a holland lapok ezt a már nemzeti hagyományt azzal ápolják, hogy a gyermekeket is ujságolvasóknak nevelik. Minden holland napilapnak van egy gazdag, képekkel tarkított gyermekrovata, melyet soha, egyetlen napon el nem hagynának. A hetilapok pedig különösen e téren igyekeznek tullicitálni egymást.

Az eredmény természetes. A holland gyermek, akit ujságokhoz kötnek az első gyermekmesék emlékei, serdült korában már nélkülözhetetlennek érzi az ujságot. Férfikorában pedig első dolga az általa megkedvelt napilapra és hetilapra előfizetni.

És így történt, hogy a gyermekirodalom fejlettebb, mint Európa bármely államában.

Sipos Iván

Utazás a Béke országába

Szivárványos mezők közt Amsterdamba
— Az árak — Az első impressziók

Amsterdam . . .

A frankfurt—amsterdam—párisi nemzetközi gyors, csaknem félórát vesztegel az ooldensaali holland határállomáson. E félóra alatt kisöprik a szakaszokat, friss víz kerül a toalettfülkék mosdótáljaiba, angol szappanok és ragyogóra mosott-vasalt törülközők az utasok tisztálkodásához. A Grenzpolizei — termetes, komoly civil ur — utólérhetetlen udvariasággal a holland vizum felmutatását kéri, pár futó pillanat s már adja is vissza mindet. Nem

lajstromoz, nem ír és nem pecsétel. A hollandok tudják: ez mit sem segít azokkal szemben, akik a rend kijátszásának programjával jönnek.

A Grenzpolizeit nyomon követi a Zollrevisor, ki a csomagok tartalma iránt érdeklődik, miután mindenkit jól szemügyrevett a szakaszban. Vizsgálódásának eredményével láthatóan meg van elégedve, mert mosolygóan gáláns gesztussal utasítja vissza a szolgálatkészebb utasok koffernyitogatásra irányuló megmozdulásait. A csempészeket vagy csempészni akarókat ugyanis halálos biztossággal felismerik és megérzik az első pillanatban, — minek tehát akkor a jámbor és jóakaratu utasoknak lelemetlenkedni? A félórás várakozás így könnyen és izgalmak nélkül telik el.

Indulás. És tíz perc múlva már kilencven kilométeres sebességgel futunk a boldog, kis Hollandia világhíres gazdasági fővárosa felé, — földreszállott és vége láthatatlan szivárványtenger közepében. Mert amerre a szem ellát: mindenütt virágok, virágmezők, virágtengerek. Egész Európában nincs párja ennek a panorámás látványosságnak, ami mellett nem lehet érzéketlen szívvel és szemmel elhaladni. Az egyszerű, egyforma, nagyra fejlett, egyformán nemes, bíborpiros tulipántáblák mellett jönnek a tűzvörösek, pirosak, fréz-színűek, rózsaszínűek, lassu átmenettel a sárgáig s innen a kékig. Majd, ahol kifogyott már a tulipán szinkombinációinak minden lehetősége, ugyanígy színek szerint táblákba szortírozva az orchideák, aztán a nárciszok, majd az óriásra fejlesztett s ugyancsak színárnyalatok szerint tömörített ibolyák, a mimózák holdjai mellett, — rizsmezők és gyöngyvirágtáblák, rózsák és oleanderligetek, hortenziatengerek; meleg és gögös színek, szerények és harsogók, mint egy óriási, sohasem látott szivárvány, mely föld helyett az éggel ölelkezik. S ahogy elsuhannak a rohanó vonat mellett, mint égi szőnyeg, melynek himzéséről a természet százezer angyalkája gondoskodott Isten és minden szív igaz örömeire, — egymásba folynak, ölelkeznek, kacagnak, táncolnak, dalolnak a színek és India bujálkodó mámorának levegőjét ömlesztik be a nyitott ablakon a kocsiszakaszokba.

Kétszáz, egynéhány kilométeres ut ez Amsterdambig és a vonatunk két és fél óra alatt futja meg. Mert megállás csak háromszor van, egy-egy percre.

Amsterdam előtt hirtelen véget ér a mennyei panoráma. A vonat pályája a Züiderzee déli csücskét szeli át s a cölöp-pályatest alatt néhány kilométeres uton a tenger, ez a szédületes hatalmu örök költészet mormolja egyhangu imáját. Ez az ut talán még érdekesebb, mint az előbbi: a vonat két oldalán tenger s a tenger hátán, óriási hajókolosszusokon az emberek tizezei, kik a távol Indiákról vagy messze Indiák felé törekednek az alkotásra kész ember fölényes bátorságával, dacos erejével. A hajóóriások biztos nyugalommal usznak az örök hatalmu elemen . . .

Fél nyolc: Amsterdam. A pályaudvarral szemben uszályokkal és kis vontatógőzösökkel zsufolt öblöcske, parti rakodóhajók ezek. Mögöttük világvárosi kép: autók, villamosok, társzekerek százai, kerékpárosok ezrei és gyalogosok tizezrei: a Damrak, melynek utcafrontja alatt, háromméteres mélységben a tenger! . . . Amitől a teremő emberkéz elháritotta ezt a területet is.

Kigyulnak a lámpák, mire a szűk és riasztó hatású kis szállodai szobát odahagyom. A Damrak és a Dám-tere az ivlámpák és káprázatos fényvel égő reklam-transzparenszek fényes árjában tündöklők. Milyen idegen kép, mennyire elszoktunk már tőlük, szegény, hajszolt életű magyarok! . . .

Az utcai árusok százai harsány hangon kínálgatják még mindig áruikat a járólőknek. Ananász, banán, kókuszdió, narancs, mandarin, halak, virágok, ezek az áruk. Nevetségesen olcsó minden, átszámítva is. Öt-tíz cent a nyugatindiai banánóriások darabja, három-négy mandarint adnak tíz centért, vagy két-három narancsot; gyermekfej nagyságu kókuszdiót kínálnak husz-huszonöt centért; két embernek elég egy vacsorára az a halmennyiség, amit husz centért vesztegetnek; káprázatos szépségű csokrok ára ötven-száz cent és husz Laurens Khedive-cigarettát kapok harmincezer koronáért. De, ha olcsón és mégis nagyon jól akarok cigarettázni, Türmac „Tash-Ká“-t veszek, ebből harminc darab huszonöt cent, vagyis nem egészen tízezer korona . . . És bármilyen különlegességi monopol-gyártmánnyal a biztos győzelem reményében veheti fel a versenyt. Egy öltönyre való legfinomabb angol szövet negyven forint, vagyis egymillió kétszáz ezer korona . . . De konfekcióruhát, jót, szépet, elegánsat vehet az ember egy millióért — an detáj. Az ebéd egy-két forint a vendéglőben s ezért négy fogást adnak; butorozott szoba, melyből minden házban három-négy van kiadó, heti háromöt forintba kerül egy személynek. Ötszobás lakás bérösszege átlagban ötven forint havonként . . . És mindenütt az összezsufolt gazdagság képe; olyan szokatlan és szívet fájditó.

Szomorú, sorsverte, szegény magyarok, beh régesrég elszoktunk már a békeélet gondjaitól, örömeitől, gazdagságától! . . . Hiszen szívből, testükből hat ugynevezett békeév után is állhatatosan és feltarthatatlanul csorog a könny s a vér. Mi, hajszás, viharvert életünk során idegenkedve, szinte megriadva állunk meg ebben a nekünk álomszerű világban. Idegen nekünk. Nem a nyelv: a béke. Az igazi, meg nem változott, folytonossági hiányt nem szenvedett béke. Elfelejtettük, színét, ízét, levegőjét.

Kinőtt belőlünk a béke s most szédülünk, hogy szembenéz velünk. S a következő időkben még jobban kiütöközik. Egy utcát keresek, valakit megkérdezek: merre van? Előzékenyen egészen odáig kísér. Közben beszélgetünk. Én csodálkozom a békén, a béke kis, boldog orszá-

gának életén. Ő csodálkozik az én csodálkozásomon. Nem érti. Hát lehet másképpen is élni? Mikor felvázolom neki pár szóval a magyar ma életét, elkomorodik az arca. Kedvetlen lesz. Nem akar hinni, vagy irtózik a hallottaktól?

— Persze, persze — motyog — a háboru! . . . Huuu! . . . — és megborzong belé.

— Az rettenetes lehetett — mondja ezután. — Még itt is. — Sójajt. — Ismerek katonákat, akik a határőrzés közben a szabadban háltak.

Egyéb borzalmáról nem tud, nem akar tudni a háborunak. A hollandok nem szoktak hozzá a vérontáshoz, nem vadultak el. Békés, szelid, nyugodt, zárkózott nép ez. És azóta nem szereti az idegeneket, mióta tudja, hogy ezek mi mindenre képesek? De gonoszságuk nem érdekli őket, csak megretenti. Nem, nem, még beszélni sem a háboruról! A következményeiről is csak azt, csak annyit, ami őt is érdekli, mert az ő rovására is megy: egész Európa gazdasági krízisééről. Mert ezt aztán keservesen nyögi a boldog békeéletet mutató Hollandia is. s. n.

Egy hollandi cég jelentése a gazdasági helyzetről

Amerikában gazdasági téren a depressziónak azon tünetei mutatkoznak, amelyek elkerülhetetlen következményei szoktak lenni a magas konjunkturának. Mi is ismertük ezeket a jelenségeket, bár korlátozott mértékben. Az Egyesült-Államokban számos ipar erősen hanyatlik. A vasuti és más szállítási vállalatok forgalma egyre csökken és az árak is csökkenő tendenciát mutatnak. A bérek egyre alászállanak, ami arra mutat, hogy ez a depresszió nemcsak időleges. Sőt azzal is számot vetnek, hogy ez hosszú ideig fog tartani. Ennek üzleti következménye Amerikában az lesz, hogy Amerika tultermelése részére piacot fog keresni Európában, úgy, hogy nemsokára éles versenyre számíthatunk Amerika részéről. Ez a harc közben arra is ösztönözhet, hogy Európa ujjaépítését amilyen gyorsan csak lehet, keresztül vigyék. Mert nagyon sok európai országnak, úgy a valuta-gyöngye, mint a valuta-erős országoknak fontos érdeke, hogy a piacot megtartsa. Közben kitünt, hogy az értékpiacon a gazdasági konjunkturának jó barométere. A hosszantartó kedvtelenség, a lanyha kedv az angazsmánok vállalása iránt, a lassan de biztosan csökkenő kurzusok, mindezek a kedvezőtlen jelenségek kifejezői a kételynek, a bizonytalanságnak, mellyel a gazdasági jövőt megítélik. Ez jogosultnak is látszik, mert belátható időn belül kevés remény van arra, hogy jobb viszonyok fognak beállni. Amennyiben kedvező változások várhatók, azok csak lassu átmenet útján érhetők el.

A váltópiacon ezalatt a hollandi fizetési eszközök pozíciója rendkívül megerősödött. Majdnem minden külföldi deviza kisebb vagy nagyobb mértékben csökken.

New-Yorkban kevés érdeklődés mutatkozik fontok és frankok iránt. A reakció a különböző devizákban egyre nagyobb mérvet kezd ölteni. Svájc és Skandinávia a lefolyt időszakban gyöngén volt hangolva. A piac azonban legközelebb újra megállapodhatik.

A betéti piacon a pénz olcsósága folytán néhány tranzakció jött létre. Hollandi és holland-indiai kötelezvények, kínálatra, könnyű elhelyezést nyertek. Áremelkedések azonban nem fordultak elő. Rotterdam város új emisszióval jött a piacra, amely csak mérsékelt sikerrel járt.

Bankrészvényekben korlátozott volt a forgalom. A gyarmati bank új részvényeket bocsátott ki; már az elmúlt évben előkészítették ezt a kibocsátást. A pénzpiac helyzete kitűnő ily kibocsátások számára, mert itt egy rendkívül kedvező elhelyezési lehetőségről van szó. Csak a cukorpiac helyzete látszik lassu menetűnek.

Az ipari értékek felől kevés jelenteni való van. A legtöbb üzem örül, ha költségeit megkeresheti, elég vállalat van, mely veszteséggel dolgozik. Ennek ellenében a vállalatok egy része, melyeknek szintén nagy nehézségekkel kell küzdeniök, rendelkezik olyan üzemekkel, melyek jól működnek, de javulás tekintetében nagyobb várakozást ezek sem keltenek. Kitűnik azonban, hogy az általános helyzet, a múlt évihez viszonyítva, jelentékenyen javult. A legfőbb értékekben semmi sem történt, csak az alacsonyan jelzett, kevésbé jelentékeny értékek fluktuáltak. Itt kevés javulás, ott némi rosszabbodás volt észlelhető. A kevésbé értékes javak közé kezd most tartozni: Du Croo & Brauns. Ez a vállalat sokat szenved Orenstein és Koppel versenytől, amely cég elég gazdag eszközök fölött rendelkezik ahhoz, hogy Hollandiában tartós eladási piacot tartson meg magának különböző hollandi cégek rovására.

A Hollandi Szesz- és Élesztőgyár 2,540.000 forint értékben, 150-es kurzuson új részvényeket bocsátott ki, amelyek az 1924. évi osztalékban részesednek. Csak régi részvénytulajdonosok vehetnek részt a jegyzésben. Ezt a kibocsátást az tette szükségessé, hogy Delftben és Bruggében építkezések indultak meg.

A kereskedelmi társaságok helyzete semmi- ben sem különbözik a pénzintézetek helyzetétől. A Curaçoi Kereskedelmi R.-T. értékeit keresték. A Compania Merkantil részvényei a régi nivón állottak, 18—20%-os kurzuson még elég nagy érdeklődés mutatkozik irántuk.

A petróleum üzletben a Királyi Petróleum Társaság osztalékának nyilvánossághozatala kedvezőtlen hangulatot teremtett, mert a 25%-os osztalék csalódást keltett. Ez a csalódás érezhető volt Franciaországban is, amely nagy várakozással volt eltelve a petróleum társaság eredményei iránt. Ennek következménye az volt, hogy Páris nagy tömegben dobta e papírokat piacra és ezáltal a részvények értéke csökkent. A mexikói részvények is vesztek ezáltal értékben. Nagyon kedvezőtlen tényező volt a new-yorki nyersolajnak újabb árleszállí-

tása; a termelés csökkentése is korlátozó befolyást gyakorolt.

A pünkösti szünet után új kibocsátást hirdettek pari-kurzuson. Elénk kereskedelem fejlődött ki claimsban (Bezugsrecht) új és régi részvényekben. Első nap a régi részvények kurzusa 338-an állott, a claimsé 530 forinton darabonként.

A gummi-piac (Rubber) aránylag kedvező volt. A londoni piac árhanyatlását túlzottnak kell tekinteni; ebből az az előny származik, hogy egyelőre további árhanyatlástól nem kell tartani. Eddig árfolyamjavulás elő nem fordult, ami annál csodálatosabb, mert a gummi statisztikai helyzete Londonban a legutóbbi időben javulást mutatott. A közönség érdeklődése a gummi értékek iránt hanyatlik és ezért lehetséges, hogy újabb árhanyatlás áll be.

A hajózási értékek iránt nagy az érdeklődés.

A szállítási értékek stabilok, úgy hogy a jól szituált vállalatok fejlődnek. Még egy és más azonban hiányzik, hogy az év kedvezőnek legyen nevezhető. A Paketvaartnak ez évi 8 és fél % osztaléka az elmúlt év 7%-ával szemben, kedvező benyomást gyakorol, anélkül azonban, hogy ez az árfolyamra hatással lett volna. Különben itt is üzlettelenség tapasztalható.

A cukorpiac is gyenge a kubai helyzet befolyása következtében. Feltűnő, hogy a közönség mostanában nagyon hatása alatt van a kubai áralakulásnak, dacára annak, hogy a jávai cukorhoz hasonlítva ennek nincs is nagy fontossága, tekintetbe véve azt, hogy a Jáva-piac maga alakítja ki árait. Nyilvánvalóan meg tudható egy és más abból a körülményből, hogy a Vispről egyáltalában nincs hír. Nem számítottak arra, hogy az „Amsterdam Kereskedelmi Egyesület” 35% osztalékot fog adni. 5%-al kevesebb osztalékot vártak.

A dohánypiac épp úgy megszenvedte a kedvezőtlen hangulatot, mint egyéb piacok.

Holland-magyar házasság

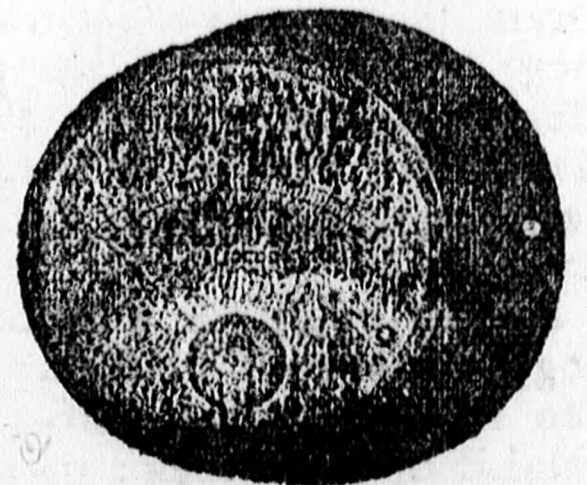
Jony Ponten zeneigazgató Groningenből augusztus hó 11-én kötött házasságot *Hernsch Lili* urhölgyel, *Hernsch Artur* tanár leányával Budapesten.

**Elektrische
Mess-
Geräte**

Qualitätsware.

Dános & Urner,
Bpest, V, Pozsonyi-ut 4/f.

Verlangen Sie Offert!

Idegenforgalom Hollandiában

Érdekes összehasonlító táblázatot közlünk Hollandia nagyvárosainak idegenforgalmáról. Csak azokat az adatokat közöljük, melyeket a szállodai vendégekről állítottak össze. Ez főleg kereskedelmi szempontból érdekes, mert fogalmat nyújt arról, hogy a külföldiek, akik gazdasági kapcsolatot keresnek Hollandiával, nemzetek szerint hogy oszlanak meg. A kimutatás egy hónapi idegenforgalomról szól és a táblázat alábbi képet mutatja:

	Amsterdam:	Hága:	Rotterdam:
Magyar	8	8	6
Osztrák	6	17	17
Német	493	533	1082
Olasz	7	9	18
Lengyel	3	7	—
Román	3	5	3
Cseh	8	5	—
Angol	4	134	272
Orosz	2	9	14
Francia	—	60	72
Amerikai	1	67	88
Belga	3	157	146
Dán	1	—	15
Svájci	3	23	18
Perzsa	1	—	—
Kanada	—	1	—
Argentína	—	6	—
Brazília	—	2	—
Spanyol	—	1	22
China	—	1	36
Japán	—	8	12
Bolgár	—	1	—
Görög	—	2	9
Svéd	—	6	—
Norvég	—	5	—
Kelet-India	—	29	—
	543	1096	1830

Amint e kimutatásból látható, az idegenforgalom terén a németek vezetnek, sorban utánuk az angolok, majd a belgák következnek.

A szabadság földjén

Hollandia csodái — Tökéletes civilizáció hét milliós kicsi államban — Amsterdami levél

... A csodák országa ez a kis, hétmilliós, nyolcvármegyes állam, az Északi tenger partján. Nincs, nem mult el nap öt hónap óta, hogy ne lett volna okom bámulásra.

Aranytömör valutáját, mérhetetlen, elképzelhetetlenül mély gazdagságát nem csodálom. Ez: természetes. Hajós és kereskedő nép. Több indiai és szigeti gyarmata van. A világháboruban nem vett részt. Akaratlanul is, inkább kalmára volt annak. Természetes tehát, hogy saját aranykészlete nemhogy elfogyott volna, de megháromszorozódott. De ilyen körülmények

között gazdagságán csodálkozni, ámuldozni: naivitás és gyermekes ostobaság volna.

Mégis, mi késztet akkor folytonos, meg-megújuló csodálkozásra?

Elsősorban is: civilizációja, melynek alapját elképzelhetetlenül erős technikai felkészültsége adja. Kicsiny ország, semmivel se nagyobb, Csonkamagyarországnál. Sőt: alighanem kisebb. Mégis négy európai hírességű nagy városa van; komoly, miniatűr kis világvárosok: Hága, Amsterdam, Rotterdam, Utrecht.

És a vasutai? Kettős sínúak: a leglassabb személyvonat is óránként hatvan kilométeres sebességgel szalad. Gyorsvonatai kilencven-száz kilométerrel. Nincs oly eldugott, husz-harminc házból álló kis községe, amelynek — ha vasut már semmiképpen nem érintheti, — ne lenne vicinális villamosvonala, melynek segítségével az utazni szándékozó félóránként elérheti a legközelebbi vasútállomást. Innen pedig már óránként, de legalább is kétóránként indul vonat az ország minden részébe. Átszállás nélkül hat óra alatt legészakibb sarkától legdélibbig juthat az ember; négyszer hat óra alatt: az egész országot beutazta. Állami vasutvonalak mellett: hatvan kilométeres sebességgel futó villamosok; társasautók, vicinálisok segítik ebben az utazni szándékozókat, a rendszeres légi és még rendszeresebb vízi közlekedés mellett.

Az egész országon átfutnak a grachtok (csatornák) és kanaalok, — mindkettő egyformán hajózható. Az országnak abba a részébe, melyet nem tengerre, cölöpökre építettek — mint Amsterdam háromnegyedét, Rotterdam felét, — behozták Duna-széles csatornában a tengert. Oly elképzelhetetlen tökéletességgel kiépített mesterséges csatornahálózat ez, amelyenhez foghatót nem mutathat fel nép. És itt is: személy- és teheráru forgalom.

Az országutak mindenütt fővényhomokból készült masszával borítottak, simák, mint holmi bálterem padozata. Éjjel ugy világítják őket, mint nálunk az utcákat.

Nincs ház, ahol telefon ne volna és nincs község posta nélkül, nincs posta naponként ötször való levélkézbesítés nélkül. A posta működésére csak egy példát jellemzésül.

A Magyarország ellen a nemzetközi munkásság által rendezett bojkott idején egy amsterdami magyar asszony ajánlott levelet akart feladni Budapestre. A postahivatalnok nem volt híve a bojkottnak és a levelet fölvette. Az ellenőrző bizottság azonban a továbbítást már megakadályozta a levél feladója másnap tehát visszakapta levelét és 35 centet, amit bélyegre költött, készpénzben visszaküldtek neki. Azzal az indokolással, hogy a postának nem lett volna szabad fölvennie a levelet, mikor nyilvánvaló volt, hogy a kézbesítés nem történhet meg, a bélyegköltséget tehát visszatéríti a posta.

Az ország belsejében bárhonnán bárhová feladott táviratok két órán belül a címzett kezéhez jutnak. Ebben nem ismernek tréfát, aka-

dályt. Egy Amsterdamból Hágába reggel 8 óra után feladott expressz levélre délután öt órára már megjöhet a válasz is. [A távolság pedig a két város közt százhuszat meghaladó kilométer. De: Amsterdam, Hága, Rotterdam, Utrecht között óránként átlag három személy- és gyorsvonat indul...]

A tengerparti városok építkezése a legcsodálatosabb. A városok nem az ország belseje, hanem a tenger felé terjeszkednek. A tengerfenékre építik az új városrészeket cölöpök segítségével — s kiszivattyúzzák alóluk a vizet a házsorok mellett rögtön megépített grachtokba. Leírás még halványan sem tudja érzékeltetni azt a sziszifuszi és mégis tökéletes munkát, amit például az amsterdami új városrészek építése jelent.

Nos, és nem csoda-e a szegény lakásgondoktól agyongyötört pesti polgár számára, hogy a hollandiai városokban a lakások kivétel nélkül 4—5 szobások? Igaz, hogy miniatűr kis szobák nagyrészt, de milyen boldogok lennének a pestiek tizezer ilyen lakással?

A katasztrófális arányú hollandiai munkanélküliség mellett is a munkanélküli segélyből „tengődő” holland munkás életnivója felülmúlja a magyar hivatalnok középosztály életnivóját. Ami nem is csoda, ha tekintetbe vesszük, hogy a munkanélküli segély heti 10 forint és az árak olyanok, hogy napi egy forintból két ember kitünő kosztot ehet, — így napi egy pond hust is a tej, kenyér és tojás mellett. Havonta negyvenöt aranyforint, mint munkanélküli segély? ... Igazán elképzelhetetlen jólét a koldusszegény Csonkamagyarországon. A dolgozó munkás viszont heti 30—50 forintot tud keresni, — képességei szerint. Ami 120—200 aranyforint havonként!

És mindemellett: az ember egyéni, személyes, szólás, gondolatszabadsága, megingathatatlan szentség! Megtörtént, hogy a szélső szocialisták megabcugolták Vilma királynőt, Hollandia uralkodónőjét. Szemébe, tíz lépésnyi távolságból. És az abcugolókat, tüntetőket még csak le sem igazoltatták, nemhogy előállították, vagy pláne: letartóztatták volna.

— Letartóztatás? — mondja a holland csodálkozva — az nem megy olyan könnyen! Mi mindennek kell addig történnie, amíg ez elkövetkezhet! ...

... Egy év előtt a csendőrség elfogott egy embert, akit templomfosztogatással gyanúsítottak. Letartóztatták, mert terhelő bizonyítékok jutottak ellene a csendőrség kezébe. (Bizonyíték nélkül itt senkit sem lehet letartóztatni, de még őrizetbe venni sem. Azért van a rendőrség, hogy ezt előbb megszerezze — ez a holland hivatalos és nem hivatalos állásfoglalás.) De a bizonyítékok — későn derült ki — nem voltak elégségesek. A nyomozóközégeknek szent meggyőződésük volt, hogy a bűnös, a gonosztevő: tényleg a kezükben levő gyanúsított. Valószínű tehát, hogy tényleg megverték egy kicsit, hogy

bizonyítékhoz, beismerő vallomáshoz jussanak. Ezt meg is kapták. Elérkezett a főtárgyalás ideje és itt a vádlott a következőket mondotta:

Nem vagyok bűnös. A beismerő vallomást Stachne és Birgmann csendőrök pofonokkal csikarták ki belőlem. Összesen öt hatalmas pofont kaptam. *Majdnem* elvesztettem eszméletemet, olyan pofonok voltak. Kérem a bíróságot állításaim valódiságának megállapítására.

A tárgyalást rögtön elnapolták, a vádlottat szabadlábra helyezték, a vizsgálat megindult, a sajtó két hétig cikkezett a csendőri brutalitásról, a csendőrök hivatalos esküjökre való figyelmeztetés alatt történt kihallgatásukkor beismerték, hogy öt *gyenge* pofont adtak a vádlottnak — s a dolog vége: hogy a csendőröket felfüggesztették, nyugdíjazták, személyes szabadság megsértése és könnyű testi sértés vétsége címén két-két heti fogházra ítélték, — a vádlottat pedig — mert bűnössége időközben kétséget kizáróan bebizonyosodott, egy évre lecsukták. De a „csendőri brutalitás” fölött való felháborodást csöppet sem enyhítette az a körülmény, hogy tényleges bűnössel szemben követték el tettüket.

Mit írhatok még egy rövid, összefoglaló tudósítás keretében? Köteteket lehetne összeállítani a romlatlanul, de végtelenül naiv és éppen ezért zárkozott holland nép minduntalan elcsodálkozásra készítő életéről. Mily messzi álom ez, még a békebeli, boldog Nagymagyarország csodavárásai közben is! ...

Igaz, hogy a holland nép rendkívül mélyen erkölcsös, romlatlan, ép lelkű. De a szabadság, öntudatosság, gyűlöletmentes, politikamentes emberi ideálok nevelték ilyenek. Vajha a gyermekeken keresztül történő holland—magyar barátkozásnak a holland szellem átvétele volna az eredménye — Csonkamagyarország számára.

S. I.

Hollandia széntermelése

A huszadik század első éveiben Hollandia gazdasági fejlődése közben arra törekedett, hogy a hazai föld minden értékét gazdasági élete javára hasznosítsa. Ez vonatkozott a szénkitermelésre is. A kezdet nagyon szerény volt. A „Wilhelmina” nevű állami bánya, amely teljes üzemmel működött, 1906—1908-ban összesen csupán 113.236 tonnát termelt ki, más helyeken pedig oly csekélyek voltak az eredmények, hogy a Honigmann család Aachenben 1906-ban a tulajdonát képező összes bányaműveket az ismert elszász-lotharingiai bányamágnásnak, de Wendelnek adta el. Csak 1912-ben sikerült új bányákat nyitni Dél-Limburgban. A háború, mely Hollandia ipari tevékenységére is hatással volt és a szén szükségletet fokozta, a szénellátás nehézségeit is növelve egyuttal, ösztönözte arra Hollandiát, hogy az ujjal megnyitott szénterületekre nagyobb figyelmet fordítson. Az utolsó évtized-

ben valóságos amerikai fellendülésben volt része Hollandiának a széntermelés terén.

Nagy arányokban épült ki Heerlen, a hollandi szénterület központja, mely a városi és ipari betelepítési politika valóságos mintájául szolgálhat.

Itt azonban csak a számok beszéljenek. A „Wilhelmina“, mely mint fent említettük, 1906—1908-ban, tehát három év alatt, összesen 113.236 tonnát termelt, 1923-ban már 631.685 tonnát szállított. Az „Emma“ nevű állami bánya, mely 1911—1913-ban 69.410 tonnát produkált, 1923-ban 1,010.563 tonnát termelt. Hendrik-bánya, melyet később nyitottak meg és 1915—17-ben csak 53.729 tonnát ért el, 1923-ban 828.283 tonnáig vitte föl.

Heerlennek 1912-ben 14.000 lakosa volt, most 27.000 lakosainak száma. Magában a városban, mely rendkívüli nagy területet foglal el és a villamos vasuti vonalak keresztül-kasul hálózák és 70 autóbusz közlekedik benne, öt kőszénbánya és két barnaszénbánya van üzemben. A városterület határán még sok bányászati üzem működik. Mintegy fele a bányáknak állami tulajdon, mely rendkívüli eréllyel építi ki üzemait. Most a „Maurits“ nevű állami bányatelep kiépítése van soron, mely teljes üzemben 10.000 munkást foglalkoztat és egyike lesz Európa legnagyobb szénbányáinak. A széntelepek másik fele különböző tőkecsoportok birtokában van. Nagy jelentőséggel bírnak a de Wendel tulajdonában lévő bányák: Oranje-Nassau I—IV., két bánya: „Laura“ és „Vereeniging“ egy holland-belga társaság tulajdonát képezik; „Willem“ és „Sophie“ belga és francia tőkészek kezében vannak, míg a „Domaniale“ fölött német és holland tőkecsoport rendelkezik. Jelenleg 450.000 tonna a havi termelés, ennek fele az állami bányákra esik, míg de Wendel 100.000 tonnát termel. 1923-ban a három állami bánya összesen 2,470.531 tonnát produkált. Emellett 15 millió forint értékű bruttó-felesleget értek el. A 7,055.775 forint leírás és 1,760.000 forint tartalékolás után a holland államnak 6,240.000 forint tiszta nyereség jutott, mely 78 millió forint tőkével 8% kamatozásnak felel meg. Az 1923 december 31-iki mérlegkimutatás szerint az állami bányákban ugyanis ennyi tőkét fektetnek be. A termelést azonban oly nagy arányokban fokozzák, hogy 1930-ig, amikor a „Maurits“ állami bánya is teljes üzembe léphet, a termelésnek évi 10 millió tonnára való növekedését remélik. Jelenleg mintegy 28.000 munkás dolgozik Limburg bányáiban. 21.000 hollandin kívül a Limburgban megtelepedett német munkások száma 5000, a többi különböző nemzetiségű. Ez ipari területen 1917 óta nem volt sztrájk. A napi munkaidő nyolc óra, a bányákba való le- és felszállást beleértve. A bányamunkás napi 6—7 forintot keres (180—200.000 korona), azonkívül némi családi pótlékot is kap. A szociális gondoskodás lényegében nem az állam ügye,

ezt a munkaadók és munkások közösen szabályozzák és betegpénztárt, nyugdíj- és segélyalapot teremtenek. Ezek fölött az állam csak felügyeletet gyakorol.

A kőszéntermelésen kívül, mely elegendő volt arra, hogy Hollandia szükségletét a háboru alatt nagyobb részt fedezze, barnaszén is található. Erre nagyon kevés figyelmet fordítottak az előző időkben. Csak a háboru folyamán indították meg a termelést. Ujabban brikettgyárakat alapítottak és hozzáfogtak a barnaszén feldolgozásához. Dél-Limburg összes barnaszénkészletét kerek öt millió tonnára becsülik. Ez a szám persze jelentéktelen, ha a kőszénmennyiséget tekintetbe vesszük. A kőszénkészletet 1200 méternyi maximum-mélységig három milliárd tonnára becsülik. Ez a szám így oszlik meg:

Szén 55%-on felüli gáztartalommal	206,090.000 tonna
„ 55—30% gáztartalommal	483,300.000 „
„ 30—20% gáztartalommal	1.396,700.000 „
„ 20—44% gáztartalommal	927,200.000 „
„ 14% alatti gáztartalommal	1.541,400.000 „
Összesen	4.554.690.000 tonna
Ebből levonva 30%-ot omlásokért, ki nem bányászható részekért stb.	1.366,407.000 „
Marad	3.188,283.000 tonna
1847 óta kitermeltek	52,283.000 tonnát
Kitermelendő készlet 1200 méter mélységig	3.136,000.000 tonna

Az a tény, hogy a hollandi szénterület a háboru alatt és után, ily hatalmas lendületet vehetett, jelzi azt is, hogy a hollandi szénszükséglet azelőtt nem kereste a területeket. Sőt a háboru alatt kitermelte aránylag csekély mennyiséget Németország, Belgium, Északfranciaország használta föl. A produkció hatalmas növekedése dacára csak a kitermelte szén kis része marad most is Hollandiában. A hollandi vasuti szállítási költség ugyanis oly rendkívül magas, hogy a hollandi ipar, mely tulnyomóan természetesen a nagy kikötővárosokban és környékén telepedett meg, szénszükségletét Angliából és a Ruhr-vidékről, vízi uton, olcsóbban szerzi be, mintha a távol Limburgot venné igénybe. A limburgi termelést mindazonáltal növelik és állandóan keresnek bányászokat. A kokszelőállítás aránylag csekély és főleg a de Wendel-Konzern foglalkozik azzal.

A bányák kiépítésével és a széntermelés céludatos fokozásával kapcsolatban csatornaösszeköttetést terveznek a Maas-folyóval, hogy a szállítást vízi uton is lebonyolíthassák.

SIMON GYULA

BUDAPEST, VIII, Üllői-ut 4.

Vervaardigt
en verkooptKoffers, Reistasschen, portefeuilles,
enz. en alle andere lederwaren in prima uitvoering**N. V. KLEIN EN ZOON**
BUDAPEST.Fabrikant van wereldberoemde zeepsoorten en
kosmetiek-producten.Overal in Nederland worden onze artikelen reeds sinds jaren door
iedereen gekocht.

Radio-, foto- en chemische industrie

BUDAPEST, IX.,
MESTER-UTCA 9.**KOVALD**

VERFT EN STOOMT KLEEREN UIT.

BUDAPEST, VII.,
SZOVETSÉG-UTCA 35-37.**KOVÁCS ANNA**

Budapest, VIII, Üllői-ut 2.

*Bloemen-Handel. Bloemstukken in
smakvolle uitvoering.
Ontvangt dagelijkse nieuws zendingen.***Nederlanders!** Wij vestigen Uw aandacht op het feit, dat een goede
schoen het beste geneesmiddel is voor mismaakte
of pijnlijke voeten, een schoen, die goed past, niet knelt en den voet
beschermt. Dit schoeisel wordt vervaardigd en aan U geleverd door**L·E·H·N·E·R J·Ó·Z·S·E·F**BUDAPEST, VIII.,
BAROSS-UTCA 1.Leverancier van talrijke
klinieken en ziekenhuizen
te Budapest.**BOON'S CACAO**Spoedige
levering
en
bediening.Wij vestigen de opmerkzaamheid van de Nederlanders
op onze**orthopedische schoenen**
voor dames en heeren.Specialiteit in schoenwerk voor pijnlijke voeten en
afwijkingen in den voetvorm.**Vitéz Róbert, Budapest, VIII, Baross-u. 1.
Hollandi-udvar.****PALUGYAY**
GRAND VIN
DEMI SEC**FERENCZI JOLÁN,** BUDAPEST, IV.,
MUZEUM-KÖRÜT 21.

HONGAARSCH HUISVLIJTHANDWERKEN ANTIQUITEITEN.

Oude en nieuwe Hongaarsche huisvljthandwerken: borduurwerk, klosse-
kant en naaldwerkkant, filets en applicaties. — Kompleete origineele na-
tionaal-kostuums (heeren en boerendracht) alsook afzonderlijke stukken:
mutsen, schorten, doeken enz. tafel- en beddekens kussens. — Moderne
kleeren, blouses, kinderjurkjes, gordijnen, tafelkleeden, kussens enz., be-
werkt naar origineele monsters. — Antieke en moderne Hongaarsche aarde-
werken en houtsnijwerken. — Alle soorten van antiquiteiten, echte kanten,
glaswerk, porcelein, brocaat, tapijten en meubels.**Internationale Export und Import A.-G.**
In BUDAPEST.

Gründung der Ungarischen Allgemeinen Creditbank.

Aktienkapital: K 1.200.000.000

Budapest, Vilmos császár-ut 7. sz.

Telegrammadresse: INTEREXIM.

IJSKÄSTEN

bij de firma

J. STILLER, Kazinczy-u. 6. BUDAPEST.

Transorient Bank R.-T.

BUDAPEST, IV., ARANYKÉZ-UTCA 2.

Telegram-Adres: TRANSOBANK.

Grondkapitaal en reserves: 800 miljoen Kronen.

BEHANDELT ALLE BANKZAKEN. BEURSAFDEELING

ZAORÁL JÁNOS

Herstellen en slijpen van scheermessen.

Magazijn van zakmessen, scharen, hakmessen enz.

Budapest, VIII., Baross-utca No. 1.

BOEKHANDEL SYNTHESE Lange Voorhout 96 (bij het Tournooiveld)
's GRAVENHAGE.

Steeds voorhanden werken op elk geestelijk gebied.

Catalogus op aanvraag.

Goede kinderboeken.

Abonnementen op de *Hongaarsch-Hollandsche Revue*
worden aldaar aangenomen.Kantwerk, Sluiers, Dames-
modespecialiteiten, Vitrages**HOEPFNER**

hofleverancier

IV., KORONAHERCEG-U. 20.

Nyomatott a Thália műintézet kő- és könyvnyomda rt.-nál V., Csáky-u. 12
Felelős nyomdavezető: ELBERT ARNOLD